

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM NGHỆ THUẬT TRUNG ƯƠNG**

TRẦN QUỲNH ANH

**DẠY HỌC CẢM THỤ ÂM NHẠC CHO
TRẺ MẦM NON 5 - 6 TUỔI, TRƯỜNG MẦM NON
PHÚ LƯƠNG, QUẬN HÀ ĐÔNG, HÀ NỘI**

**TÓM TẮT LUẬN VĂN THẠC SĨ
LÝ LUẬN VÀ PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC ÂM NHẠC
Khóa 9 (2017 – 2019)**

Hà Nội, 2021

**CÔNG TRÌNH ĐÃ ĐƯỢC HOÀN THÀNH
TẠI TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM NGHỆ THUẬT TRUNG ƯƠNG**

Người hướng dẫn khoa học: **GS.TSKH. PHẠM LÊ HÒA**

Phản biện 1: PGS.TS NGUYỄN THỊ TỐ MAI

Phản biện 2: TS. ĐỖ THỊ MINH CHÍNH

Luận văn được bảo vệ trước Hội đồng chấm luận văn thạc sĩ
tại trường ĐHSP Nghệ thuật Trung ương
vào ngày 03 tháng 09 năm 2021

Có thể tìm hiểu luận văn tại:

Thư viện Trường ĐHSP Nghệ thuật Trung ương

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Đối với sự phát triển toàn diện của trẻ em ngày nay, nhất là trẻ mầm non, âm nhạc là một hoạt động có vai trò quan trọng. Các nhà khoa học đã chứng minh rằng ngay từ khi còn ở trong bụng mẹ, trẻ nhỏ đã cần được tiếp xúc với âm nhạc từ rất sớm. Âm nhạc là phương tiện bồi bổ tâm hồn, tình cảm, những nét tính cách tốt đẹp, lòng nhân ái cũng như giúp trẻ phát triển tư duy, sáng tạo. Âm nhạc còn rèn luyện tính kiên nhẫn, sự tập trung cao độ cho trẻ và từ đó hỗ trợ rất hiệu quả việc học tập các môn học khác. Có rất nhiều cách để trẻ tiếp xúc và hoạt động với âm nhạc như: học hát, chơi các trò chơi âm nhạc, học một loại nhạc cụ nào đó, ... Tuy nhiên, để trẻ trong độ tuổi mầm non, nhất là trẻ 5-6 tuổi có thể tiếp thu, hình thành được các kỹ năng, thậm chí là năng khiếu âm nhạc, việc dạy học cho trẻ nên bắt đầu từ cảm thụ âm nhạc. Cảm thụ âm nhạc giúp trẻ tiếp cận và làm quen với âm nhạc một cách hết sức tự nhiên, bồi dưỡng dần dần từng kỹ năng trong việc học âm nhạc. Đây chính là bước khởi đầu quan trọng giúp trẻ tiếp xúc, làm quen với âm nhạc, mở rộng những hiểu biết, cảm xúc, sự đa dạng, phong phú của những hình tượng âm nhạc.

Qua tìm hiểu và lựa chọn một số trường mầm non trên địa bàn quận Hà Đông, Hà Nội, chúng tôi nhận thấy trường Mầm non Phú Lương là một cơ sở giáo dục phù hợp với việc nghiên cứu dạy học cảm thụ âm nhạc cho trẻ 5-6 tuổi. Đây là trường mầm non công lập đầu tiên trên địa bàn phường Phú Lương, Hà Đông, có số lượng trẻ 5-6 tuổi tương đối nhiều và ổn định. Cùng với đó, nhà trường cũng đang đặt ra mục tiêu giáo dục mũi nhọn trong những năm sắp tới là phát triển nghệ thuật, giáo dục thẩm mỹ cho trẻ. Hiện tại, việc dạy cảm thụ âm nhạc cho trẻ mầm non tại trường Mầm non Phú Lương bên cạnh những thành công bước đầu, cũng còn có những hạn chế.

Nhận định được tầm quan trọng của việc dạy học bộ môn Cảm thụ âm nhạc tại các trường mầm non trên địa bàn quận Hà Đông, Hà Nội nói chung và tại trường Mầm non Phú Lương nói riêng, tôi chọn nghiên cứu đề tài "*Dạy học Cảm thụ âm nhạc cho trẻ mầm non 5 - 6 tuổi, trường Mầm non Phú Lương, quận Hà Đông, Hà Nội*" làm đề tài luận văn thạc sĩ.

2. Lịch sử nghiên cứu

Dạy học âm nhạc cho lứa tuổi trẻ mầm non là một đề tài được nhiều tác giả quan tâm và nghiên cứu. Các công trình nghiên cứu dưới đây đã đưa ra nhiều biện pháp, giải pháp cũng như những ví dụ cụ thể với nhiều hoạt động dạy học khác nhau, có liên quan trực tiếp tới các kỹ năng cảm thụ âm nhạc của trẻ mầm non 5-6 tuổi. Một số giáo trình, tài liệu nghiên cứu đã được xuất bản:

Ngô Thị Nam (2008), *Phương pháp dạy học âm nhạc cho trẻ trước tuổi học*, Nxb Giáo dục, Việt Nam. Cuốn sách của tác giả nói về phương pháp dạy học và các hình thức tổ chức hoạt động âm nhạc cho trẻ trước tuổi học [35].

Lê Đức Sang, Hoàng Công Dung, Trịnh Hoài Thu (2008), *Giáo trình âm nhạc và múa*, Nxb Giáo dục. Nhóm tác giả nghiên cứu sâu về phương pháp dạy học và tổ chức hoạt động âm nhạc cho trẻ mẫu giáo [40].

Lê Thu Hương (2010), *Tuyển chọn trò chơi, bài hát, thơ ca, truyện, câu đố theo chủ đề cho trẻ 5-6 tuổi*, Nxb Giáo dục, Việt Nam. Tài liệu nghiên cứu sử dụng trò chơi trong dạy học âm nhạc [27].

Lý Thu Hiền, Nguyễn Cẩm Bích (2007), *Trò chơi âm nhạc cho trẻ từ 2-6 tuổi theo hướng tích hợp chủ đề*, Nxb Giáo dục, Hà Nội. Công trình nghiên cứu đưa ra các chủ đề phù hợp với lứa tuổi và thực hiện tổ chức trò chơi âm nhạc theo chủ đề đã đặt ra [17].

Một số tuyển tập bài hát dành cho trẻ mầm non:

Hoàng Công Dung (2014), *Tuyển tập bài hát dành cho trẻ mầm non theo chủ đề*, Nxb Giáo dục, Hà Nội [9].

Hoàng Văn Yên (2005), *Trẻ mầm non ca hát* (tuyển tập các bài hát nhà trẻ mẫu giáo). Vụ Giáo dục Mầm non, Nxb Âm nhạc, Hà Nội [57].

Ngoài ra còn có một số luận văn thạc sĩ cũng được các tác giả nghiên cứu về vấn đề này như:

Nguyễn Thị Huyền (2016), *Dạy học cảm thụ Âm nhạc cho trẻ 5-6 tuổi tại Trường Mầm non song ngữ Peace School*, Luận văn thạc sĩ Lý luận và Phương pháp dạy học Âm nhạc, Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương. Luận văn của tác giả làm rõ những nguyên nhân, hạn chế trong việc dạy cảm thụ âm nhạc tại trường Peace School, một ngôi trường Tư thục có điều kiện thuận lợi về cơ sở vật chất, do đó phương pháp dạy học được chú trọng để nâng cao hiệu quả dạy cảm thụ âm nhạc [24].

Phạm Thị Phương Nga (2019), *Dạy học nghe nhạc cho trẻ mẫu giáo lớn tại trường mầm non Tuổi hoa*, Luận văn thạc sĩ Lý luận và Phương pháp dạy học Âm nhạc, Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương. Luận văn đi sâu nghiên cứu đem lại hiệu quả trong giờ nghe nhạc, từ đó góp phần nâng cao chất lượng giáo dục âm nhạc và phát triển nhân cách toàn diện cho trẻ [37].

Lê Tuấn Đức (2006), *Một số biện pháp hình thành khả năng cảm thụ âm nhạc cho trẻ 5-6 tuổi, chuyên ngành giáo dục Mầm non tại Trường ĐHSPT Hà Nội*, Luận văn thạc sĩ Khoa học. Luận văn của tác giả tập trung vào các biện pháp hình thành khả năng cảm thụ âm nhạc cho trẻ, nâng cao kỹ năng dạy học cảm thụ âm nhạc cho giáo viên mầm non [12].

Trần Thị Duy Bình (2019), *Dạy học âm nhạc cho trẻ 5-6 tuổi ở trường mẫu giáo An Bình, quận Bình Tân, thành phố Hồ Chí Minh*, Luận văn thạc sĩ Lý luận và phương pháp dạy học Âm nhạc, Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương. Luận văn đưa ra một số biện pháp nâng cao chất lượng dạy học âm nhạc cho trẻ 5-6 tuổi [4].

Trần Thị Thùy Dương (2014), *Dạy hát dân ca trong giáo dục âm nhạc cho trẻ mầm non 5-6 tuổi, quận Hoàng Mai, Hà Nội*, Luận văn Thạc sĩ chuyên ngành Lý luận và Phương pháp dạy học Âm nhạc, Trường ĐHSPT Nghệ thuật TW. Luận văn đề xuất đưa các bài dân ca vào chương trình học Âm nhạc cho trẻ mầm non nhằm mang nâng cao thị hiếu âm nhạc, khẳng định vai trò của âm nhạc dân gian trong giáo dục mầm non [11].

Những công trình nêu trên đã có những đóng góp nhất định cho việc dạy học cảm thụ âm nhạc nói chung và là nguồn tư liệu để chúng tôi tham khảo và kế thừa trong việc dạy học cảm thụ âm nhạc cho trẻ mầm non 5- 6 tuổi nói riêng. Cho đến nay, đề tài ***“Dạy học cảm thụ Âm nhạc cho trẻ mầm non 5- 6 tuổi tại trường mầm non Phú Lương, quận Hà Đông, Hà Nội”*** vẫn chưa có công trình nào tìm hiểu và nghiên cứu. Vì vậy, việc nghiên cứu nhằm đưa ra những phương pháp, biện pháp phù hợp để nâng cao kết quả trong việc dạy học Cảm thụ Âm nhạc cho trẻ 5-6 tuổi ở trường mầm non Phú Lương đáp ứng tính lý luận và thực tiễn của ngành học.

3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

3.1. Mục đích nghiên cứu

Đổi mới phương pháp dạy học nhằm phát triển kỹ năng cảm thụ âm nhạc cho trẻ mầm non 5- 6 tuổi tại trường mầm non Phú Lương, quận Hà Đông, Hà Nội.

3.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

Tìm hiểu cơ sở lý luận và thực tiễn dạy học Cảm thụ Âm nhạc cho trẻ 5-6 tuổi tại trường mầm non Phú Lương, quận Hà Đông, Hà Nội;

Đề xuất các phương pháp dạy cảm thụ âm nhạc cho trẻ mầm non 5- 6 tuổi;

Triển khai thực nghiệm sư phạm.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

4.1. Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu: Nội dung, phương pháp dạy học cảm thụ âm nhạc cho trẻ mầm non 5-6 tuổi tại Trường mầm non Phú Lương, quận Hà Đông, Hà Nội.

Khách thể nghiên cứu: Hoạt động dạy học âm nhạc cho trẻ mầm non tại Trường mầm non Phú Lương, Hà Đông, Hà Nội.

4.2. Phạm vi nghiên cứu

Dạy học cảm thụ âm nhạc trẻ mầm non 5-6 tuổi thông qua các hoạt động hát, nghe nhạc, vận động theo nhạc và trò chơi âm nhạc.

Thời gian nghiên cứu: Từ tháng 9 năm 2020 đến tháng 5 năm 2021.

5. Phương pháp nghiên cứu

Phương pháp điều tra, phân tích, tổng hợp tài liệu để có cơ sở khoa học phục vụ cho công tác nghiên cứu.

Phương pháp so sánh để thấy rõ sự khác nhau giữa các vấn đề cần nghiên cứu.

Phương pháp thực nghiệm để kiểm chứng, khẳng định các kết luận được đưa ra của luận văn.

6. Những đóng góp của luận văn

Nếu kết quả nghiên cứu của đề tài được công nhận, sẽ đóng góp vào nguồn tư liệu dạy cảm thụ âm nhạc cho trẻ mầm non; góp phần nâng cao chất lượng dạy học cảm thụ âm nhạc tại các trường mầm non tại quận Hà Đông, Hà Nội. Đề tài cũng là tư liệu tham khảo cho các giảng viên phương pháp bộ môn, các giáo viên và giáo sinh ngành Giáo dục mầm non.

7. Cấu trúc của luận văn

Ngoài phần Mở đầu, Kết luận, Tài liệu tham khảo, Phụ lục, luận văn gồm có 02 chương:

Chương 1: Cơ sở lý luận và cơ sở thực tiễn.

Chương 2: Phương pháp dạy học cảm thụ Âm nhạc cho trẻ mầm non 5- 6 tuổi.

Chương 1: **CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ CƠ SỞ THỰC TIỄN**

1.1. Một số khái niệm

1.1.1. *Dạy học*

Có nhiều cách hiểu khác nhau về khái niệm “dạy học”. Từ những khái niệm và quan điểm của các nhà nghiên cứu đi trước, có hiểu rằng *dạy học là quá trình truyền đạt và tiếp nhận kiến thức từ người dạy tới người học để nâng cao tri thức, kỹ năng và hoàn thiện bản thân cho người học*. Quá trình dạy học đặt người học ở vị trí nhân vật trung tâm. Mọi tác nhân có liên quan đến quá trình dạy học đều hướng tới sự hoàn thiện cá nhân thông qua sự tiếp nhận kiến thức, rèn luyện kỹ năng và hình thành nhân cách của người học. Người học có thể tìm hiểu, lĩnh hội những kiến thức, kỹ năng đó qua sách vở, mạng internet, cuộc sống xung quanh, ... Điều đó cho ta thấy người học là trung tâm và hoạt động dạy của thầy cô giáo là một phần của môi trường học tập. Vì vậy, “dạy” đồng nghĩa với “dạy cách học” chứ không phải “dạy kiến thức”. Kiến thức sẽ đến với người học từ nhiều nguồn khác nhau, không nhất thiết kiến thức, kỹ năng luôn luôn đến với người học từ người dạy. Tuy nhiên, việc hướng dẫn và định hướng học tập tới từ người dạy là một phần quan trọng trong đó.

1.1.2. *Cảm thụ âm nhạc*

Trước hết, “cảm thụ” mang ý nghĩa như sau: “Cảm” là những cảm giác, cảm nhận và cảm xúc của con người còn “thụ” là sự tiếp nhận những cảm xúc, cảm giác đó từ một hiện tượng, sự vật, ... Như vậy có thể hiểu, cảm thụ là kết quả của các giác quan sau khi tiếp xúc với một hiện tượng, sự vật mang lại cảm giác, cảm nhận từ đó tạo nên sự rung động trong cảm xúc của con người. Cảm thụ đối với trẻ mầm non 5 - 6 tuổi là khơi gợi sự thích thú, hào hứng và yêu mến những cái đẹp, cái tốt qua những hoạt động mà trẻ được tiếp xúc và thực hiện, qua đó giáo dục nhân cách cho trẻ phát triển toàn diện, có cái nhìn tích cực về sự vật, hiện tượng xung quanh mình.

Như vậy, đối với trẻ mầm non, *cảm thụ âm nhạc là sự tiếp xúc, làm quen với âm nhạc; từ đó nảy sinh những tình cảm và sự yêu thích đối với âm nhạc*. Cảm thụ âm nhạc kích thích khả năng tư duy, trí sáng tạo thông qua hoạt động tiếp xúc với các giai điệu âm nhạc, cảm nhận và tưởng tượng ra thế giới xung quanh với các nhân vật, sự vật, nội dung phong phú, đa dạng. Bằng sự tưởng tượng đó, trẻ có thể mô tả các hình tượng thông qua vận động của cơ thể, điệu bộ, cử chỉ hay biểu cảm trên khuôn mặt. Điều đó giúp cho trẻ phát huy tính sáng tạo, năng động của mình trong việc liên hệ với những sự vật, hiện tượng xung quanh cuộc sống hàng ngày của trẻ.

1.1.3. *Dạy cảm thụ âm nhạc*

“Dạy cảm thụ âm nhạc” là một hoạt động cần thiết và mang lại nhiều lợi ích cho trẻ mầm non. Cảm thụ âm nhạc của trẻ mầm non, nhất là lứa tuổi 5-6 tuổi không đơn thuần chỉ xuất phát từ việc nghe một bài hát, nó còn đến từ việc trẻ được ca hát, chơi trò chơi âm nhạc, nhảy múa, vận động theo nhạc, ... Thông qua các hoạt động đó sẽ bồi dưỡng thêm nhiều cảm xúc, kích thích trí tưởng tượng và mang lại hứng thú cho trẻ em trong việc học âm nhạc cũng như các môn học khác sau này.

Dạy học cảm thụ âm nhạc không những chỉ là cho trẻ tiếp xúc với âm nhạc mà còn là dạy trẻ cách cảm nhận, đánh giá đối với từng tác phẩm âm nhạc. Và hơn hết, qua việc cảm thụ âm nhạc, trẻ thể hiện được tình cảm, cảm xúc của mình và đưa ra được những nhận xét riêng với tác phẩm đó.

Tóm lại, *Dạy học cảm thụ âm nhạc là lựa chọn những nội dung phù hợp; định hướng trẻ cảm nhận và hiểu tác phẩm một cách đúng đắn, đầy đủ cũng như hình thành cho trẻ những kỹ năng thực hành âm nhạc cơ bản.* Dạy học cảm thụ âm nhạc mang tới cho trẻ những nền tảng ban đầu, sự làm quen với âm nhạc thông qua các hoạt động cảm thụ và thực hành âm nhạc một cách đơn giản nhưng không kém phần hấp dẫn, thú vị. Từ đó, trẻ có niềm yêu thích, hứng thú với âm nhạc, được phát triển toàn diện và có đầy đủ các kỹ năng để tham gia hoạt động học tập môn âm nhạc sau này.

1.1.4. *Phương pháp dạy học âm nhạc*

Đối với mỗi hoạt động dạy học, phương pháp dạy học chính là kim chỉ nam quyết định sự thành công, hiệu quả của một tiết học. Có rất nhiều định nghĩa khác nhau về phương pháp dạy học. Tuy nhiên, đối với trẻ mầm non, chúng tôi cho rằng phương pháp dạy học là sự lựa chọn và kết hợp các hình thức dạy học phù hợp với từng hoạt động học tập nhằm truyền thụ kiến thức và hình thành kỹ năng cho trẻ một cách dễ hiểu và hấp dẫn. Trong quá trình dạy học hiện nay, việc liên tục thay đổi các phương pháp dạy học để phù hợp với nội dung kiến thức của tiết học là vô cùng cần thiết, nó mang lại hiệu quả rất cao như: học sinh nắm được kiến thức, có kỹ năng thực hiện các nội dung trong tiết học và biết vận dụng kiến thức đã học được để áp dụng vào thực tế trong các hoạt động bên ngoài.

Không nằm ngoài số đó, Âm nhạc cũng là một môn học cần sử dụng rất nhiều các phương pháp dạy học khác nhau. *Phương pháp dạy học Âm nhạc là các phương pháp tập trung phát triển kiến thức và kỹ năng đặc trưng cho trẻ trong việc học tập môn Âm nhạc.*

Một số phương pháp dạy học Âm nhạc thường được sử dụng và mang lại hiệu quả cao:

Phương pháp trình diễn tác phẩm
Phương pháp hướng dẫn thực hành luyện tập
Phương pháp dùng lời
Phương pháp dạy học đa phương tiện
Phương pháp kiểm tra, đánh giá
Phương pháp trò chơi

1.2. Đặc điểm và khả năng thực hành âm nhạc của trẻ mầm non 5- 6 tuổi

1.2.1. Tâm - sinh lý của trẻ

1.2.1.1. Về thể chất

Trẻ từ 5 tuổi trở đi đã có thể vận động toàn thân, hoặc làm các động tác phức tạp hơn như chơi đá cầu, nhảy dây, leo trèo, lộn xà đơn... Các ngón tay của trẻ 5 tuổi không những có thể hoạt động một cách linh hoạt, mà động tác còn nhanh nhẹn và khéo léo hơn so với lứa tuổi trước. Bởi vậy trẻ có thể cầm bút để viết hoặc vẽ, đồng thời còn thực hiện nhiều động tác vận động đa dạng hơn. Trẻ 5-6 tuổi có thể đứng bằng 1 chân, nhảy lò cò, đi nối gót, đi giật lùi, khả năng thăng bằng tốt, vận động khéo léo.

1.2.1.2. Về ngôn ngữ

Đến 5 tuổi, ngôn ngữ của trẻ phát triển khá nhanh. Trẻ thể hiện nhu cầu và mong muốn của mình bằng lời nói một cách rõ ràng. Ngôn ngữ của trẻ dễ hiểu hơn và trẻ cũng có thể hiểu được những cấu trúc câu phức tạp hơn. Vốn từ tăng lên đáng kể do được tiếp xúc và học hỏi với thực tế xung quanh. Trẻ có thể nói một cách mạch lạc, có hình ảnh, có thể định nghĩa, giải thích sự việc để trao đổi thông tin. Trẻ thích nghe kể chuyện và kể lại được.

1.2.1.3. Về tình cảm

Trẻ ở độ tuổi này vẫn đang học cách điều chỉnh cảm xúc của mình, vẫn sẽ dễ bị khủng hoảng bởi một bài những sai sót của bản thân. Một số biểu hiện tiêu biểu: Muốn làm người khác vui lòng, nghe theo người lớn. Đồng ý thực hiện các quy tắc, nguyên tắc. Bắt đầu thể hiện mong muốn so bì, muốn được như những bé cùng tuổi khác.

1.2.1.4. Về nhận thức

Bước vào độ tuổi 5-6 tuổi, trẻ đã hoàn thiện một số khả năng nhận biết như: phân biệt màu sắc, kích thước to - nhỏ của đồ vật xung quanh mình, phân biệt được cao - thấp, toàn thể hay một bộ phận của con người, sự vật. Trẻ hiểu được khái niệm về thời gian, mùa, các sự kiện,... và kỷ luật.

1.2.2. Khả năng nhận biết và thực hành âm nhạc

1.2.2.1. Khả năng nghe nhạc

Khả năng nghe nhạc đối với trẻ trong độ tuổi 5-6 tuổi khá phát triển, kinh nghiệm nghe đã được tích lũy nhiều hơn, khả năng tập trung nghe nhạc cũng kéo dài hơn. Bởi vậy, trẻ đã có thể đưa ra nhận xét cũng như thể hiện sự yêu thích theo mức độ khác nhau đối với mỗi bài hát.

1.2.2.2. Khả năng hát

Ở độ tuổi này, âm thanh trẻ phát ra còn yếu, hơi thở khá ngắn, do vậy đa số trẻ chưa thể hát được câu hát dài. Tầm cỡ giọng của trẻ 5-6 tuổi thường ở trong một quãng 8. Do vậy hạn chế trong ca hát của trẻ ở độ tuổi này là chỉ có thể hát những bài hát có giai điệu tương đối đơn giản, quãng giọng hẹp. Tuy nhiên ở độ tuổi này, trẻ đã có thể hát chính xác, rõ ràng lời bài hát; biết lấy hơi khi hết câu và có thể trình bày bài hát theo nhiều hình thức như hát đơn, hát nhóm, ...

1.2.2.3. Khả năng vận động theo nhạc

Trẻ có thể hát kết hợp vỗ tay hay gõ đệm theo nhịp, phách; thực hiện các động tác phụ họa, minh họa cho nội dung bài hát như nghiêng đầu, nhún chân, đưa tay, ... Trẻ cũng có thể biết di chuyển theo nhiều đội hình khác nhau. Tuy nhiên, đó chỉ là những động tác đơn giản, dễ thực hiện chứ chưa thể làm được những động tác hay tổ hợp phức tạp, nhiều chi tiết.

1.2.2.4. Khả năng tham gia trò chơi âm nhạc

Trẻ yêu thích và phù hợp với việc tham gia các hoạt động trò chơi âm nhạc kết hợp nhiều kỹ năng cùng lúc như ca hát, nghe nhạc, vận động theo nhạc,...

1.3. Khái quát về trường Mầm non Phú Lương, quận Hà Đông, Hà Nội

1.3.1. Qui mô và cơ sở vật chất

Trường Mầm non Phú Lương - phường Phú Lương - quận Hà Đông - thành phố Hà Nội được thành lập năm 1995 với diện tích 5750 m². Trường Mầm non Phú Lương là một trường công lập trực thuộc UBND quận Hà Đông, được quản lý và chỉ đạo bởi Phòng GD&ĐT quận Hà Đông. Chức năng và nhiệm vụ: Chăm sóc, giáo dục trẻ từ 24 tháng tuổi đến 72 tháng tuổi theo chương trình của Bộ giáo dục và Đào tạo.

Cơ sở vật chất của trường Mầm non Phú Lương được đánh giá và công nhận là trường đạt chuẩn quốc gia, đủ điều kiện để trẻ có một nơi đảm bảo mọi phương diện tốt nhất để vui chơi và học tập, hoàn thiện bản thân trên con đường trưởng thành cả về kiến thức, tính cách cũng như tâm hồn. Đây cũng là cái nôi và bước đệm để trẻ có thể hình thành được phẩm chất tốt đẹp ngay từ khi mới chập chững bước ra khỏi vòng tay bao bọc của cha mẹ.

1.3.2. Đội ngũ cán bộ quản lý và giáo viên mầm non

Trường Mầm non Phú Lương là ngôi trường đảm bảo về chất lượng đội ngũ nhân sự. Với mục tiêu lớn là phát triển về trí tuệ và nhân cách trẻ, Trường

Mầm non Phú Lương xem tri thức của Giáo viên là yêu cầu quan trọng nhất để đạt được mục tiêu này. Trường mầm non Phú Lương đã xây dựng một môi trường học tập an toàn, đầy ắp sự yêu thương, với đội ngũ quản lý, giáo viên có trình độ và kinh nghiệm, nhiệt tình, trách nhiệm.

, trình độ đạt chuẩn giáo dục mầm non là 100% và trên chuẩn là 61,8%. Một số giáo viên và nhân viên đang học nâng cao trình độ lên Cao đẳng, Đại học.

Đội ngũ giáo viên, nhân viên, cán bộ quản lý trong trường ở độ tuổi trẻ trung, năng động và đầy nhiệt huyết, nhiệt tình với công việc, đặc biệt kiến thức chuyên môn nắm vững và chuyên sâu đáp ứng đủ điều kiện nghề nghiệp. Đó là thế mạnh giúp cán bộ, GV nắm bắt, quản lý và giáo dục được các thế hệ học sinh, xây dựng và phát triển giúp trường mầm non Phú Lương luôn là ngôi trường đạt danh hiệu tiên tiến xuất sắc.

Riêng đối với môn Âm nhạc, nhà trường chưa có giáo viên chuyên trách. Việc dạy học Âm nhạc chủ yếu do các GV chủ nhiệm lớp trực tiếp giảng dạy. Trong chương trình đào tạo chuyên ngành sư phạm mầm non cũng có những phân môn liên quan như: thanh nhạc, nhạc cụ, lí thuyết âm nhạc, xướng âm, ... ở mức độ cơ bản. Do đó, cũng phần nào giải quyết được những nhiệm vụ dạy học tối thiểu của môn học.

1.3.3. Chương trình giáo dục âm nhạc cho trẻ mầm non 5- 6 tuổi

Hoạt động dạy học AN của trường MN Phú Lương diễn ra hằng ngày bởi Âm nhạc chính là môn học quan trọng được ưu tiên hàng đầu của trường, giúp học sinh lứa tuổi 5-6 có thể phát triển toàn diện, là bước tiến đầu tiên trong việc hình thành nhân cách và nhận thức cơ bản.

Chương trình giáo dục mầm non tại trường MN Phú Lương [PL 1] được thực hiện theo khung chương trình của Vụ giáo dục Mầm non gồm nhiều chủ đề xuyên suốt năm học. Môn Âm nhạc cũng không nằm ngoài các chủ đề của tháng để có thể giúp trẻ hình thành kiến thức và kĩ năng trọn vẹn đối với chủ đề đó song hành cùng những bộ môn khác.

Dạy học môn Âm nhạc được chia thành 4 hoạt động chính là Dạy hát, Nghe hát, Vận động theo nhạc và Trò chơi âm nhạc.

Dạy hát: Là hoạt động dạy trẻ học hát những bài hát mới. Đây là hoạt động trọng tâm và thường xuyên nhất trong việc giáo dục âm nhạc cho trẻ, kết hợp nghe chính xác cũng như hát được đúng câu hát/ bài hát theo hướng dẫn của GV.

Dạy nghe hát: Là hoạt động cho trẻ nghe một bài hát hoặc một đoạn trong bài hát. Hoạt động này giúp học sinh nâng cao sự tập trung cũng như rèn khả năng đánh giá, nhận xét đối với bài hát. Hoạt động này cũng giúp trẻ phát huy trí tưởng tượng, khả năng sáng tạo và định hướng thị hiếu âm nhạc cho trẻ.

Vận động theo nhạc: Hoạt động Vận động theo nhạc được chia thành 2 hình thức đó là Vận động minh họa và Vỗ tay theo tiết tấu chậm. Mỗi hình thức này đều được phát triển trên nền tảng của hoạt động nghe hát ở trên. Với hình thức Vận động minh họa, trẻ có thể phát huy khả năng tưởng tượng về nội dung, xây dựng những hình ảnh, nhân vật trong bài hát và sáng tạo ra các động tác, cử chỉ minh họa cho bài hát đó. Với hình thức Vận động Vỗ tay theo tiết tấu chậm lại giúp trẻ nâng cao sự tập trung, nghe rõ và chính xác nhịp điệu, tiết tấu, phân tích cũng như ghi nhớ và thực hiện lại tiết tấu đó một cách chính xác.

Trò chơi âm nhạc: Đây là hoạt động vô cùng phù hợp với tâm sinh lý lứa tuổi mầm non thích được tham gia các trò chơi, thích không khí vui nhộn và được vận động một cách thoải mái. Hoạt động trò chơi âm nhạc có thể được coi là hoạt động đa dạng nhất trong việc dạy/học âm nhạc vì kết hợp được nhiều hình thức thực hiện khác nhau, thay đổi liên tục, giúp trẻ hào hứng, phấn khích hơn và tiếp nhận cũng như luyện tập kiến thức một cách chủ động và tự nhiên nhất.

Ngoài ra, trong những dịp lễ lớn, trẻ cũng được tham gia các hoạt động biểu diễn văn nghệ chào mừng, giúp trẻ được củng cố các kỹ năng trong môn Âm nhạc và giúp trẻ có thêm sự tự tin trong việc trình diễn trước đám đông.

1.3.4. Khả năng cảm thụ âm nhạc của trẻ mầm non 5 - 6 tuổi tại trường mầm non Phú Lương, quận Hà Đông, Hà Nội.

Về nghe nhạc, trẻ đã có thói quen tuân thủ nề nếp lớp học, giữ trật tự và khá tập trung khi được GV cho nghe một bài hay một đoạn nhạc mẫu, còn một số ít trẻ tùy theo bài nhạc có phần chưa được yêu thích hoặc bài khá dài thì còn hơi mất tập trung. Ở một số trẻ đã đưa ra được nhận xét như thích, chưa thích, hay, chưa hay, ... hoặc biểu lộ rõ trên gương mặt. và cũng có một số trẻ khác đã có thể nắm được nội dung của bài hát thông qua một vài câu hát cụ thể. Khả năng nghe nhạc còn được thể hiện ở việc một số trẻ ngân nga theo bài hát cho thấy trẻ đã rất chăm chú cũng như ghi nhớ tương đối chính xác giai điệu của bài hát.

Đối với khả năng hát, đa số trẻ biết hát và hát thuộc những bài hát đã được học trong chương trình. Tuy nhiên do tầm cỡ giọng khá hẹp nên về cao độ hoặc nghe chưa thật sự chính xác và ghi nhớ đúng giai điệu nên nhiều trẻ còn hát chưa chính xác bài hát. Ở độ tuổi này, phần lớn trẻ có thể hát rõ lời nhưng với một số trẻ vẫn có tình trạng ngọng, phát âm chưa chuẩn dẫn tới việc ý nghĩa bài hát bị sai lệch. Tuy nhiên, đây chỉ là một số ít và có thể khắc phục được. Trẻ cũng đã được làm quen với nhiều hình thức hát đơn, hát nhóm, ... nên phần lớn khá tự tin khi được GV mời hát. Chỉ còn một số ít trẻ vẫn còn rụt rè, ngại ngùng. Khả năng hát ở một số trẻ có năng khiếu hoặc tham gia các câu lạc bộ âm nhạc có phần nhỉnh hơn các trẻ còn lại.

Vận động theo nhạc đối với trẻ mầm non 5 - 6 tuổi tại trường mầm non Phú Lương được thực hiện khá đúng và đồng đều với các hoạt động đơn giản như vỗ tay, dậm chân tại chỗ, xoay quanh mình hoặc đưa tay lên xuống, ... Di chuyển đội hình chưa thật nhanh nhẹn vì số lượng học sinh khá đông và kỹ năng chưa được rèn luyện nhiều. Ở một số trẻ vượt trội hơn và có năng khiếu múa, nhảy, ... động tác được thực hiện đúng và chi tiết hơn. Ví dụ như động tác vòng tay trên đầu: phần đông trẻ làm được đó là đưa tay lên cao, vòng tròn trên đầu sao cho 2 ngón giữa chạm vào nhau; và với những trẻ vượt trội hơn, trẻ có thể quan sát cũng như thực hiện uốn cong bàn tay, ngón tay khép để tạo đường tròn đẹp, cùng với đó là ngược mắt nhìn theo tay để động tác trở nên sinh động hơn.

Hoạt động trò chơi âm nhạc tất nhiên luôn là hoạt động được trẻ yêu thích và hào hứng tham gia nhất không chỉ ở trường mầm non Phú Lương mà còn ở hầu hết các nơi khác. Trẻ tham gia trò chơi âm nhạc một cách chủ động, vui vẻ và đầy hứng thú. Trẻ cũng đã biết vận dụng những kiến thức đã học cũng như phối hợp rất nhiều kỹ năng để chơi trò chơi, thực hiện theo hướng dẫn của GV và đạt kết quả tốt sau mỗi trò chơi.

Nhìn chung, trẻ 5-6 tuổi ở trường mầm non Phú Lương có thể chất và trí tuệ tương đối đồng đều, năng động, ham hiểu biết và đã có những kỹ năng nhất định cũng như phản xạ nhạy bén với các kiến thức nói chung cũng như âm nhạc nói riêng. Vì vậy, việc học Cảm thụ âm nhạc đối với trẻ 5-6 tuổi tại đây là vô cùng phù hợp và cần thiết để hiệu quả học tập của trẻ được nâng cao hơn nữa.

1.4. Thực trạng dạy học cảm thụ âm nhạc tại trường mầm non Phú Lương, quận Hà Đông, Hà Nội.

Nội dung học môn Âm nhạc của trẻ 5-6 tuổi tại trường MN Phú Lương được thực hiện theo chương trình chung của Bộ giáo dục xuyên suốt năm học với các chủ đề đa dạng. Mỗi tiết học được diễn ra trong thời gian từ 25 đến 35 phút và kết hợp các hoạt động khác nhau.

Để đánh giá một cách thực tế và khách quan chất lượng dạy học, chúng tôi tham gia dự giờ một số tiết dạy cụ thể như sau:

Tiết thứ nhất: Chủ đề 1 - tháng 11: “Gia đình của bé”

NDTT: DH “Nhà của tôi”

NDKH: NH “Cho con”

TCAN: Tai ai tình

GV dạy: Nguyễn Thị Huyền Trang

Lớp: A1

Tiết thứ hai, Chủ đề 1(tháng 2): “Gia đình bé vui đón tết”

NDTT: VĐTN “Mùa xuân của em”

NDKH: NH “Ngày tết quê em”

GV dạy: Nguyễn Diệu Huyền

Lớp: A2

Qua quá trình dự giờ thực tế và tìm hiểu hoạt động dạy học âm nhạc tại trường mầm non Phú Lương,

Một tiết học Âm nhạc tại trường MN Phú Lương được kết hợp nhiều nội dung, trong đó, nội dung trọng tâm thường là dạy hát, nội dung kết hợp là nghe hát, vận động theo nhạc và đan xen với trò chơi âm nhạc. Với nội dung dạy học tương đối đa dạng về hoạt động, sự nhiệt tình, tâm huyết của GV cũng như đáp ứng được điều kiện về cơ sở vật chất, trang thiết bị cơ bản nên sau mỗi tiết học Âm nhạc, cơ bản hoàn thành được mục tiêu của tiết học. Nhìn chung, trẻ sẽ có thể nắm bắt tương đối đầy đủ về kiến thức, kỹ năng, thái độ. Tuy nhiên, hiệu quả về phát triển cảm thụ âm nhạc và năng lực hoạt động âm nhạc của trẻ còn nhiều hạn chế, chủ yếu là thực hiện theo sự hướng dẫn của GV. Phần lớn trẻ chưa chủ động trong việc tiếp nhận và ghi nhớ kiến thức và đôi lúc còn cho thấy biểu hiện mất tập trung, chán nản. Chúng tôi nhận thấy một số vấn đề sau:

Đối với dạy hát, các bài hát được chọn đôi khi chưa phù hợp với quãng giọng của trẻ mầm non, khiến việc hát chính xác cao độ của bài hát chưa đạt kết quả cao. Một số bài hát có ca từ chưa thật sự gần gũi, dễ hiểu, từ ngữ địa phương mà trẻ ít được nghe làm cho trẻ không hiểu hoặc hiểu không đầy đủ ý nghĩa của câu hát, bài hát. Do đó, hiệu quả cảm thụ âm nhạc giảm đi đáng kể. Khả năng chuyên môn của GV như hát hay sử dụng nhạc cụ còn hạn chế, ít được thể hiện trong giờ dạy. Phần lớn bài hát được dạy bằng phương pháp truyền khẩu, đôi lúc chưa thể hiện chính xác yêu cầu của câu hát ví dụ luyến láy, ngân dài,... và khiến trẻ tiếp nhận một cách thụ động, không chủ động trong việc tự nghe và cảm nhận câu hát để thực hiện hát một cách chính xác. Hơn hết, việc hát theo thói quen, không chính xác với nguyên tác, khiến cho việc sửa các lỗi sai sau này gặp nhiều khó khăn.

Đối với nghe hát, đây là một hoạt động phát triển cảm thụ âm nhạc rất tích cực cho trẻ. Tuy nhiên, tại đây, hoạt động này tập trung chú trọng nghe các bài hát thiếu nhi trong nước để trẻ hiểu nội dung nên còn bị hạn chế về nhiều mặt như: chưa được phong phú về hình thức, chưa phát huy được tối đa khả năng tưởng tượng của trẻ, chưa mang lại nhiều trải nghiệm nghe nhạc cho trẻ như nghe các bài hát nước ngoài, các thể loại, phong cách âm nhạc khác nhau hay là nghe nhạc không lời, phân biệt âm thanh,... để trẻ có sự đánh giá và so sánh cũng như thể hiện mức độ yêu thích khác nhau đối với mỗi tác phẩm.

Đối với vận động theo nhạc, vận động minh họa đa phần là các động tác ngắn gọn, đơn giản, mang tính nhịp điệu và thực hiện tại chỗ. Do đó dẫn đến sự

đơn điệu, hạn chế về động tác, học sinh ít được di chuyển đội hình, thực hiện tổ hợp hay hoạt cảnh sinh động. Vận động vỗ tay theo tiết tấu cũng khá đơn điệu, chỉ mang tính chất làm quen với việc gõ đệm, không có sự thay đổi hình thức, khiến trẻ đi vào lối mòn trong khi ở độ tuổi này, trẻ hoàn toàn có khả năng cảm thụ, nhận biết và thực hiện nhiều loại âm hình tiết tấu khác nhau.

Đối với trò chơi âm nhạc, hầu hết các trò chơi còn mang tính cá nhân, thực hiện riêng lẻ và tập trung vào một kỹ năng nhất định, chưa chú trọng nâng cao cảm thụ âm nhạc trong đó. Bởi vậy, mặc dù tạo ra không khí vui vẻ, hào hứng cho trẻ nhưng chưa thực sự phát huy được hết năng lực của trẻ như phối kết hợp các kỹ năng, hoạt động nhóm,...

Tiểu kết chương 1

Âm nhạc có tầm quan trọng rất lớn đối với sự phát triển toàn diện của trẻ. Âm nhạc giúp trẻ nâng cao nhận thức, phát triển thể chất, bồi đắp tư tưởng, tình cảm, định hướng thẩm mỹ và trau dồi nhân cách, hành vi, thái độ,... Cảm thụ âm nhạc đóng một vai trò rất quan trọng để hình thành các kỹ năng cơ bản nhất cho trẻ, nhất là trẻ mầm non trong độ tuổi 5-6 tuổi; hỗ trợ rất nhiều cho việc học tập môn Âm nhạc cũng như các môn học khác.

Từ những thuận lợi và khó khăn đã nêu ở trên, chúng tôi đưa ra một số đề xuất và thực nghiệm dạy học cảm thụ âm nhạc cho trẻ mầm non 5- 6 tuổi để nâng cao chất lượng và hiệu quả dạy học Âm nhạc cho trẻ ở trường MN Phú Lương, Hà Đông, Hà Nội trong chương 2.

Chương 2

PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC CẢM THỤ ÂM NHẠC CHO TRẺ MẦM NON 5- 6 TUỔI

2.1. Cơ sở đề xuất

Luật giáo dục số 43/2019/QH14 ngày 14 tháng 6 năm 2019 đã có những quy định rất rõ ràng về vị trí, vai trò và mục tiêu của giáo dục mầm non (Điều 23); Yêu cầu về nội dung, phương pháp giáo dục mầm non (Điều 24) cũng như Chương trình giáo dục mầm non (Điều 25). Đó là kim chỉ nam để các cấp ban ngành cũng như các cơ sở giáo dục đặt ra mục tiêu, xây dựng nội dung chương trình và phương pháp cụ thể cho việc dạy học.

Dựa trên những mục tiêu giáo dục, các yêu cầu về nội dung và phương pháp dạy học mà các cấp lãnh đạo ngành đưa ra, đối với mỗi cơ sở giáo dục lại có những mục tiêu cụ thể cho từng năm học. Cụ thể, đối với trường mầm non Phú Lương những năm qua, các thành tích về dạy và học các môn cơ bản đã đạt được tương đối nhiều. Tuy nhiên, thành tích về giáo dục thẩm mỹ hay các hoạt động văn hoá văn nghệ lại có phần khiêm tốn hơn. Chính vì vậy, trong một vài năm sắp tới, mục tiêu giáo dục mũi nhọn mà nhà trường hướng tới là nâng cao giáo dục nghệ thuật, thẩm mỹ để trẻ có thể phát triển toàn diện và trau dồi nhân cách. Kế hoạch bồi dưỡng trình độ, năng lực giáo viên và mở rộng hoạt động học tập cũng như đầu tư thiết bị cho dạy học các môn nghệ thuật, năng khiếu đã được nhà trường đề ra.

Bởi vậy, để nâng cao hiệu quả dạy học cảm thụ âm nhạc, các biện pháp đưa ra phải góp phần thực hiện mục tiêu giáo dục, phù hợp với đặc điểm tâm sinh lý, khả năng của trẻ, phát huy tính tích cực và thực hiện tốt nội dung, đặc biệt chú trọng đến giáo dục thẩm mỹ giáo cho trẻ mầm non.

2.2. Đề xuất về nội dung dạy học cảm thụ âm nhạc cho trẻ mầm non

2.2.1. Nội dung cảm thụ âm nhạc trong giờ học chính khoá

Hoạt động nghe nhạc: Trẻ được tạo thói quen và sự tập trung khi lắng nghe một bài hát, một tác phẩm hay một trích đoạn. Trẻ chủ động trong việc nghe và cảm thụ âm nhạc qua lời ca và giai điệu so với việc nghe nhạc đơn thuần. Từ đó, trẻ hiểu được nội dung, hình ảnh, sự vật, hiện tượng được thể hiện trong lời bài hát hoặc trong trí tưởng tượng, sáng tạo của trẻ đối với tác phẩm không lời. Qua những gì được nghe, trẻ không những cảm nhận được các sắc thái như vui, buồn, tha thiết, nhộn nhịp,... mà còn đưa ra sự đánh giá với nhiều mức độ yêu thích khác nhau đối với mỗi tác phẩm; qua đó thể hiện thái độ, tình cảm và xu hướng thẩm mỹ trong âm nhạc. Đó mới chính là hiệu quả mà việc nâng cao cảm thụ âm nhạc mang lại cho trẻ. Ngoài ra, trẻ có thể phân biệt được âm thanh cao, thấp; sự

đi lên và đi xuống của chuỗi âm thanh, âm thanh của một số loại nhạc cụ phổ biến,... Ở độ tuổi này trẻ cũng cần đạt được khả năng nghe và cảm thụ để nhận biết được các thể loại âm nhạc cơ bản khác nhau như nhạc thiếu nhi, nhạc dân ca, nhạc cổ điển,...

Hoạt động hát: Trẻ biết lấy hơi đúng cách, biết phát âm tròn vành rõ tiếng. Trẻ có thể hát đúng cao độ, tiết tấu của bài hát; thuộc giai điệu, lời ca rõ ràng. Qua việc nâng cao cảm thụ âm nhạc, trẻ còn hiểu và thể hiện được sắc thái, tình cảm và tinh thần của bài hát. Trẻ có thể phân biệt và thực hiện hoạt động hát theo nhiều hình thức như đơn ca, tốp ca, đồng ca,.. và có sự tự tin khi biểu diễn bài hát. Trẻ cũng có thể thực hành đúng một số kỹ thuật hát đơn giản như hát liền tiếng (legato), ngắt tiếng (staccato), luyến, ngắt nghỉ,... Đối với những bài hát có giai điệu đơn giản, qua việc cảm thụ về nội dung, chủ đề phù hợp, trẻ có thể đặt lời mới cho một câu hay một đoạn trong bài hát.

Hoạt động vận động theo nhạc: Đối với mỗi bài hát, tác phẩm được nghe, với nhịp điệu khác nhau, ngoài việc trẻ thực hiện được các động tác nhịp nhàng, đúng nhịp điệu đơn giản như vỗ tay, dậm chân, lắc đầu,... thì thông qua cảm thụ âm nhạc, trẻ hiểu được tính cách, đặc điểm của các đối tượng trong bài để có thể thực hiện các tổ hợp phức tạp hơn như múa hoặc làm động tác minh họa cho nhân vật, nội dung có trong tác phẩm dưới sự hướng dẫn của GV. Cùng với đó, khi đã cảm nhận tác phẩm một cách sâu sắc hơn, trẻ có thể thoải mái thể hiện sự sáng tạo, trí tưởng tượng của mình với tác phẩm. Qua các vận động đó, trẻ cũng thể hiện được sắc thái, biểu cảm phù hợp. Trẻ còn có thể nâng cao cảm thụ âm nhạc đối với các loại hình tiết tấu khác nhau bằng cách sử dụng các nhạc cụ gõ đệm theo nhịp, phách, tiết tấu...

Hoạt động trò chơi âm nhạc: Với những kỹ năng được rèn luyện qua các hoạt động trên, trẻ có thể kết hợp cùng lúc nhiều kỹ năng cũng như khả năng cảm thụ âm nhạc của mình để tham gia các trò chơi âm nhạc một cách hiệu quả. Các kiến thức lí thuyết âm nhạc như các nốt nhạc, hình nốt, kí hiệu âm nhạc,.. được lồng ghép trong trò chơi giúp trẻ hiểu, ghi nhớ nhanh và bền vững hơn. Đây cũng là hoạt động giúp trẻ thể hiện sự sáng tạo, biết phối hợp nhiều kỹ năng và có thể kết hợp với nhiều bộ môn khác mang lại cho trẻ sự phát triển toàn diện hơn.

2.2.2. Nội dung cảm thụ âm nhạc trong hoạt động ngoại khoá

Trong mỗi một năm học diễn ra, tại trường mầm có không ít các hoạt động ngoại khoá được tổ chức. Đó là cơ hội để trẻ được tham gia, thể hiện, được trải nghiệm và học hỏi một cách thực tế, trực quan hơn. Hoạt động ngoại khoá phổ biến nhất trong trường học chính là các chương trình văn nghệ nhân dịp các ngày lễ lớn. Trong những chương trình này, trẻ được tham gia tập luyện các tiết mục

văn nghệ khác nhau mà ở đó trẻ được nghe nhạc, được học hát các bài hát mới, hiểu được nội dung của bài hát tương ứng với ý nghĩa của mỗi ngày lễ tết, được tập luyện cùng thầy cô, bạn bè, được diện trang phục biểu diễn và được đứng trên sân khấu thể hiện. Sân khấu của trẻ có thể từ ở lớp học, ở trường cho đến các cuộc thi ở nhiều cấp khác nhau. Đó chính là những cơ hội tốt không những củng cố các kĩ năng mà trẻ được đã học mà còn giúp trẻ có sự trải nghiệm thực tế và mang lại sự tự tin cho trẻ.

2.3. Phương pháp dạy học cảm thụ âm nhạc cho trẻ mầm non 5- 6 tuổi

2.3.1. Phát triển cảm thụ trong nghe nhạc

Lứa tuổi mầm non 5-6 tuổi là lứa tuổi nên được nghe các thể loại khác nhau, có nội dung đơn giản, dễ nghe, dễ hiểu, phù hợp tâm sinh lí và khả năng nhận thức. Có thể bổ sung hoặc thay thế bằng những bài hát có chủ đề tương tự nhưng mới mẻ, hấp dẫn hơn.

2.3.1.2. Hình thức nghe nhạc

- Giáo viên trình diễn tác phẩm
- Nghe nhạc hay video ca nhạc qua các thiết bị
- Nghe nhạc kết hợp vận động

2.3.1.3. Các bước tiến hành dạy nghe nhạc

Bước 1: Giới thiệu tác phẩm

Bước 2: Nghe nhạc:

Bước 3: Củng cố:

Ví dụ 1: Nghe bài hát “Thằng Cuội” (Lê Thương)

THẰNG CUỘI

Nhạc và lời: Lê Thương

10

trăng trắng ngà Có cây đa to, có thằng Cuội già ôm một mối
anh để mèn Suốt trong đêm khuya Hát xẩm không tiền nên nghèo xác
17 em thích cười muốn lên cung trăng, cứ hỏi ông trời cho mượn cái

Ví dụ 2: Nghe đoạn trích “Ode to Joy - “Hương tới niềm vui” (giao hưởng số 9 - L.V. Beethoven)

Ode to Joy (trích) (chuyển soạn cho Piano)

Ludwig van Beethoven

Như vậy, có thể thấy đối với mỗi tác phẩm, bài hát mà GV chọn cho trẻ nghe, có rất nhiều phương pháp và hình thức khác nhau để trẻ lĩnh hội được kiến thức và phát triển được khả năng năng cảm thụ âm nhạc cho trẻ theo nhiều khía cạnh. Việc kết hợp các hoạt động khác nhau cũng tạo được nhiều hứng thú với trẻ, giúp trẻ hào hứng, yêu thích và thể hiện sự sáng tạo hơn rất phong phú.

2.3.2. Phát triển cảm thụ trong dạy hát

2.3.2.1. Lựa chọn tác phẩm

Bài hát phong phú về tính chất, có nội dung trong sáng, gần gũi, mang giá trị thẩm mỹ và tính giáo dục đạo đức cao. Bài hát phải phù hợp với tâm cỡ giọng, hơi thở của trẻ, giai điệu đơn giản, ít những nốt luyến láy và có tiết tấu, nhịp điệu rõ ràng.

2.3.2.2. Phương pháp dạy hát

- Tư thế ca hát và cách lấy hơi
- Khởi động giọng
- Hát mẫu
- Xử lý sắc thái và kỹ thuật hát cơ bản
- Hát theo nhiều hình thức

2.3.2.3. Cách bước tiến hành dạy hát

Bước 1: Giới thiệu bài

Bước 2: Học bài hát

Bước 3: Củng cố

Ví dụ 3: Dạy hát bài “Vì sao con mèo rửa mặt” (Hoàng Long)

VÌ SAO CON MÈO RỬA MẶT

Nhạc và lời: Hoàng Long

Mèo con ra vại nước. Bàn chân nó vuốt vuốt. Xoa
6
mấy sợi râu cước. Rồi vào trong bếp tro. Vì

2.3.3. Phát triển cảm thụ khi vận động theo nhạc

2.3.3.1. Vận động minh họa

- Mô phỏng hình tượng
- Sử dụng chất liệu múa dân gian, dân tộc, múa tính cách nước ngoài
- Sử dụng đạo cụ, trang phục, bối cảnh

Ví dụ 4: Dạy vận động theo nhạc bài “Ru em” - dân ca Xê Đăng.

RU EM

Dân ca Xê - đăng

Ru em em ngủ cho ngoan. Để mẹ đi chặt cây chuối bên non. Em
6
ngủ đừng khóc nữa ngoài đồng xa cha đang đi hái măng non.

Chỉ với bài hát “Ru em” được sử dụng trong vận động theo nhạc, GV đã có thể thực hiện rất nhiều hoạt động khác nhau, sáng tạo ra các hình thức tập luyện với đầy đủ hoạt động mô phỏng hình tượng, sử dụng chất liệu múa dân gian, dân tộc và sử dụng đạo cụ, trang phục. Trẻ biết thực hiện vận động, di chuyển đúng nhịp và đồng đều với tập thể, nhận biết được đặc điểm hình tượng nhân vật, sự vật, văn hoá vùng miền và cảm nhận được màu sắc âm nhạc đặc trưng của dân tộc Xê - đăng. Như vậy, có thể thấy hoạt động vận động theo nhạc vô cùng đa dạng, phong phú, vừa bồi đắp khả năng cảm thụ âm nhạc cho trẻ một cách tuyệt đối, vừa là hoạt động để GV thể hiện được sự sáng tạo nhưng cũng đòi hỏi sự linh hoạt cũng như nghiên cứu kỹ lưỡng về phương pháp và cách thức để nội dung học tập luôn được làm mới và trở nên hấp dẫn, thú vị đối với trẻ. Đó cũng chính là một hình thức sân khấu hoá rất được chú trọng trong quá trình dạy học hiện nay.

2.3.3.2. Vận động theo tiết tấu:

- Vỗ tay theo tiết tấu chậm
- Nói theo nhịp điệu

Ví dụ 5: Đọc đồng dao “Nu na nu nống”

2/4 ||

Nu na nu nống. Đánh...

Ví dụ 6: Đọc đồng dao “Dung dăng dung dẻ”

2/4 ||

Dung dăng dung dẻ. Đắt...

Ví dụ 7: Đọc đồng dao “Ba bà đi bán lợn con”.

2/4 ||

Ba bà đi bán lợn con, bán
đi chẳng được lon ton chạy về.

- Vận động cơ thể theo tiết tấu

Ví dụ 8: Hướng dẫn vận động cơ thể theo tiết tấu của bài “Năm ngón tay ngoan”.

Đoạn 1: thực hiện lần lượt mỗi động tác 2 lần theo tiết tấu nốt đen:

Xoè bàn tay đếm ngón tay. Một anh béo trông thật đến hay

Cả nhà vui, ai có việc, là anh giúp luôn không ngại yên.

Kề bên anh đứng thứ hai, một anh tính thật thà dễ thương.

Hỏi rằng em cao nhất nhà, thì anh lắc luôn ngay cái đầu.

Đoạn 2: Thực hiện lần lượt mỗi động tác 4 lần theo tiết tấu nốt đơn:

Xoè bàn tay... đếm ngón tay... Một anh đứng trông thật đến cao

Hỏi rằng sao... cao thế này... Thì anh nói anh chăm thể thao

Cạnh bên anh... đứng thứ tư... Hỏi anh đã biết đọc chữ chưa

Thì anh thưa... anh biết rồi... và anh đứng nghiêm giờ tay chào.

Đoạn 3: Thực hiện lần lượt mỗi động tác 1 lần theo tiết tấu nốt đơn:

Xoè bàn tay... đếm ngón tay... Một anh bé trông thật đến xinh

Hỏi rằng ai... em út nhà... Thì anh hát luôn theo điệu ca

Rằng là em... bé rất ngoan... Thường hay khám tay sạch các anh

Làm vệ sinh... hay quét nhà... và múa hát cho vui ông bà.

- Sử dụng nhạc cụ gõ

Ví dụ 9: Gõ nhạc cụ theo tiết tấu.

2.3.4. Phát triển cảm thụ trong trò chơi âm nhạc

Trò chơi âm nhạc là sự kết hợp giữa các hoạt động hát, nghe nhạc, vận động theo nhạc,... dưới nhiều hình thức khác nhau nhằm phát triển cảm thụ âm nhạc cũng như nâng cao năng lực hoạt động âm nhạc cho trẻ. Mỗi trò chơi sẽ có cách chơi và luật chơi riêng, miễn sao đáp ứng yêu cầu phù hợp với khả năng, giúp trẻ phát huy và nâng cao được hết các kỹ năng đã được học ở các nội dung trước. Trò chơi âm nhạc còn giúp thay đổi không khí của tiết học, mang lại cho trẻ niềm vui, sự thích thú, kích lệ và động viên trẻ tham gia các hoạt động học tập một cách chủ động, tích cực, từ đó mới có đủ kỹ năng để tham gia các trò chơi âm nhạc. Mục đích tổ chức hoạt động trò chơi âm nhạc là giúp cho trẻ được vận dụng và kết hợp nhiều kỹ năng để tham gia trò chơi, từ đó có thể nâng cao khả năng cảm thụ âm nhạc cho trẻ. Mỗi trò chơi âm nhạc nên kết hợp 2 -3 kỹ năng, trong đó ưu tiên vận động.

Ví dụ 10: Trò chơi “Đố bạn biết”

Ví dụ 11: Trò chơi “Hát to, hát nhỏ”

Ví dụ 12: Trò chơi “Bài hát yêu thích”

Ví dụ 13: Trò chơi “Âm thanh vui nhộn”

Hoạt động trò chơi âm nhạc dành cho trẻ mầm non vô cùng đa dạng về hình thức thực hiện như: cá nhân, nhóm, tập thể,... Trò chơi âm nhạc đều là những hoạt động sôi nổi, năng động, hấp dẫn và kích thích sự hưng phấn, chủ động tham gia của trẻ. Ngoài việc được rèn luyện và nâng cao cảm thụ âm nhạc và những kỹ năng đã được học trong các nội dung hát, nghe nhạc, vận động theo nhạc,... trẻ còn được rèn luyện rất nhiều kỹ năng khác như tư duy, phản xạ, kỹ năng hoạt động nhóm, nâng cao thể lực, trí tuệ,... Bởi vậy, tuy là một hoạt động chơi nhưng lại

tổng hợp được rất nhiều kiến thức và kỹ năng cho trẻ. GV nên chú ý sáng tạo ra nhiều trò chơi kết hợp được nhiều kỹ năng cho trẻ để nâng cao cảm thụ âm nhạc cho trẻ cũng như mang lại bầu không khí vui vẻ, sôi nổi, hấp dẫn cho trẻ sau các nội dung học khác.

2.3.5. Phát triển cảm thụ âm nhạc thông qua các hoạt động thực tế khác

Nhà trường cùng với GV có thể chất lọc, trao đổi và định hướng với phụ huynh, đưa ra những gợi ý về các nguồn tiếp cận phù hợp với trẻ, vừa giúp trẻ thư giãn vừa mang lại những học hỏi mới lạ, tư duy thẩm mỹ tốt đẹp, phù hợp lứa tuổi, tránh lãng phí thời gian và sa đà vào những thông tin hay chương trình tạp nham, vô bổ khác, ảnh hưởng xấu tới trẻ. Văn nghệ quần chúng, lễ hội,... xưa nay vẫn là những hoạt động được tổ chức thường xuyên tại mỗi địa phương. Đó đều là những chương trình có chọn lọc về nội dung cũng như tác phẩm, thường là chào mừng các ngày lễ lớn, ca ngợi các anh hùng của dân tộc, thể hiện tình yêu quê hương, đất nước, con người,... được dàn dựng công phu, bắt mắt, được biểu diễn bởi các nghệ sĩ chuyên nghiệp, được đào tạo bài bản. Với dân cư ở những khu vực trung tâm hay gần như trung tâm như tại địa phương Phú Lương, Hà Đông, Hà Nội, các gia đình lại càng có thêm nhiều điều kiện để giúp trẻ tiếp xúc với âm nhạc một cách đa dạng hơn. Trẻ có nhiều trung tâm, câu lạc bộ năng khiếu để giúp trẻ phát triển kỹ năng cũng như cơ hội để thể hiện khả năng của mình. Trẻ được tham gia các cuộc thi bên ngoài trường học để có sự trải nghiệm, cọ xát phong phú, rèn luyện sự tự tin và bản lĩnh sân khấu.

2.4. Thực nghiệm sư phạm

2.4.1. Mục đích thực nghiệm

Thực nghiệm sư phạm nhằm mục đích kiểm tra tính khả thi của các hoạt động dạy học và hiệu quả học tập của trẻ trong việc đổi mới các phương pháp dạy học âm nhạc nhằm nâng cao khả năng cảm thụ âm nhạc cho trẻ mầm non 5 - 6 tuổi. Từ đó, đưa ra đánh giá về mức độ hiệu quả, phù hợp với thực tế, có những điều chỉnh cần thiết để áp dụng vào chương trình dạy học âm nhạc xuyên suốt tại trường mầm non Phú Lương.

2.4.2. Đối tượng thực nghiệm

- Nhóm thực nghiệm: 25 trẻ lớp A1
- Nhóm đối chứng: 25 trẻ lớp A2

2.4.3. Điều kiện thực nghiệm

- Nhóm thực nghiệm và đối chứng được chọn là hai nhóm có sự tương đồng về nền tảng.

2.4.4. Phương pháp thực nghiệm

- Dạy học âm nhạc theo gián án thực nghiệm [PL 3]

- Theo dõi, quan sát và đánh giá
- Thống kê bằng số liệu
- Tổng hợp, phân tích và xếp loại kết quả.

2.4.5. Nội dung chương trình thực nghiệm

2.4.5.1. Thời gian thực nghiệm

2.4.5.2. Nội dung thực nghiệm

Dựa trên các điều kiện tương đương về tâm sinh lý, thể chất, khả năng nhận biết và thực hành âm nhạc cũng như môi trường giáo dục và điều kiện học tập của trẻ, triển khai thực nghiệm sư phạm với các phương pháp, biện pháp đã đề xuất.

2.4.5.3. Tiêu chí đánh giá

- Về kiến thức, kỹ năng, khả năng cảm thụ âm nhạc của trẻ:

Loại giỏi (9 - 10 điểm)

Loại khá (7 - 8 điểm)

Loại trung bình (5 - 6 điểm)

Loại yếu (dưới 5 điểm)

- Về thái độ học tập của trẻ

Mức độ rất thích

Mức độ thích

Mức độ trung bình

Mức độ không thích

2.4.6. Kết quả thực nghiệm

Bảng 1: Kết quả đánh giá kiến thức, kỹ năng, khả năng cảm thụ âm nhạc của trẻ

Xếp loại Nhóm	Tốt		Khá		Trung bình		Yếu	
	SL (Trẻ)	%	SL (Trẻ)	%	SL (Trẻ)	%	SL (Trẻ)	%
Đối chứng	3	12	8	32	10	40	4	16
Thực nghiệm	8	32	9	36	6	24	2	8

Bảng 2: Kết quả đánh giá thái độ học tập của trẻ

Xếp loại Nhóm	Rất thích		Thích		Trung bình		Không thích	
	SL (Trẻ)	%	SL (Trẻ)	%	SL (Trẻ)	%	SL (Trẻ)	%

Đôi chứng	3	12	10	40	8	32	4	16
Thực nghiệm	10	40	9	36	4	16	2	8

Tiểu kết chương 2

Trong chương 2 của luận văn, qua nghiên cứu cơ sở thực tiễn quá trình dạy học âm nhạc tại trường mầm non Phú Lương - Hà Đông - Hà Nội, chúng tôi đã đưa ra một số phương pháp, biện pháp dạy học nhằm nâng cao kết quả học tập cũng như phát triển khả năng cảm thụ âm nhạc cho trẻ mầm non 5 -6 tuổi tại đây. Các phương pháp, biện pháp được đưa ra bám sát với nội dung chương trình giảng dạy chính thống mà Bộ giáo dục đã đưa ra, do vậy, có tính thực tiễn cao. . Kết quả thực nghiệm sư phạm cũng cho thấy hiệu quả trong việc áp dụng các phương pháp, biện pháp dạy học đổi mới theo hướng phát triển cảm thụ âm nhạc đã mang lại cho trẻ nền móng vững chắc để nâng cao kỹ năng đối với từng hoạt động học tập cũng như tăng khả năng tương và phối hợp giữa các kỹ năng học tập và kỹ năng khác.

KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ

1. Kết luận

Qua việc xây dựng kế hoạch và thực hiện thực nghiệm sư phạm đối với trẻ mầm non 5 - 6 tuổi tại trường mầm non Phú Lương với điều kiện tương đương về mọi mặt, kết quả cho thấy đổi mới phương pháp dạy học đã thu được những kết quả nhất định và thể hiện tính khả thi trong việc áp dụng vào quá trình dạy học thực tế. Tuy nhiên, đó là những kết quả bước đầu, cần tiếp tục thực hiện và rút kinh nghiệm để đưa ra những điều chỉnh phù hợp cho mỗi hoạt động dạy học thực tế.

2. Khuyến nghị

2.1. Đối với nhà trường và các cấp lãnh đạo

Tạo điều kiện và hỗ trợ tối đa cho GV trong việc nâng cao trình độ như tham gia các lớp học, các lớp tập huấn nghiệp vụ sư phạm cũng như bồi dưỡng chuyên môn; Tổ chức các buổi sinh hoạt chuyên đề với giáo viên trong trường và các trường khác để GV có cơ hội trao đổi kinh nghiệm và học hỏi lẫn nhau; Đảm bảo về cơ sở vật chất và phương tiện dạy học; Khuyến khích hoạt động dạy và học bằng các cuộc thi và hình thức thi đua khác nhau.

2.2. Đối với giáo viên

Liên tục cập nhật các kiến thức mới, nâng cao năng lực hoạt động âm nhạc; Trau dồi nghiệp vụ sư phạm bằng cách tích lũy kinh nghiệm thông qua quá trình dạy học thực tế; Luôn luôn nghiên cứu, tìm tòi các phương pháp, biện pháp dạy học và kết hợp một cách linh hoạt, hợp lí; Nâng cao kỹ năng công nghệ thông tin và ngoại ngữ trong việc sử dụng các phương tiện hỗ trợ dạy học; Quan sát và thấu hiểu tâm tư, tình cảm và các vấn đề về tâm lí trẻ cũng như khả năng hoạt động âm nhạc của mỗi trẻ để đưa ra những đánh giá chính xác, khách quan và lựa chọn nội dung chương trình cũng như biện pháp phù hợp với mỗi đối tượng trẻ khác nhau.

2.3. Đối với gia đình của trẻ

Hiểu được tầm quan trọng của việc hợp tác trong giáo dục giữa gia đình và nhà trường; Tạo điều kiện và đầu tư hợp lí cho con trẻ trong việc học tập về vật chất và tinh thần; Phối hợp chặt chẽ với nhà trường và GV để nắm được tình hình, quan tâm và động viên, đôn đốc con trẻ; Chia sẻ với GV những khó khăn, khúc mắc trong việc nuôi dạy trẻ cũng như những vấn đề mà trẻ gặp phải; Tạo cho trẻ một môi trường giáo dục có văn hoá, ham học hỏi, tìm tòi kiến thức và cố gắng trau dồi bản thân ngay trong chính gia đình.